

METODICKÉ MATERIÁLY

PRE UČITEĽOV ZÁKLADNÝCH
A STREDNÝCH ŠKÔL
K DOKUMENTÁRNYM FILMOM
S TÉMOU MIGRÁCIA

1

ROK BEZ RODIČOV

2

NORA SPIEVA PRE SÝRIU

3

PLAVBA

4

STAŤ SA EURÓPANOM

5

AJ MY SME TU DOMA

ROK BEZ RODIČOV

(Els van Driel / Holandsko / 2015 / 24 min. / český dabing)

Film o 11-ročnom Tareqovi, ktorému sa podarilo, spolu so strýkom a bratrancom, utiecť zo Sýrie, v ktorej prebieha občianska vojna. Film hovorí o jeho ceste do Holandska, kde žije už takmer rok bez rodičov a zobrazuje jeho život v novej škole.

Cieľová skupina: 10+

Čas: 45 min (z toho film 24 min.)

Pomôcky: počítač, dataprojektor, reproduktory, flipcharťová alebo obyčajná tabuľa, fixky alebo kriedy, pre každého žiaka list pozorovateľa (Príloha č. 1) a Príloha č. 2. na reflexiu

Ciele:

- diskutovať so žiakmi na tému utečencov;
- spoznať príbeh a osud sýrskeho utečenca;
- definovať vlastné pocity a emócie vyplývajúce z pozretia filmu.

Postup:

Úvod: (3 min)

1. Na úvod hodiny povedzte žiakom a žiačkam, že budete pozerat dokumentárny film o Tareqovi, ktorý utiekol zo Sýrie a teraz žije v Holandsku.
2. Rozdajte každému list pozorovateľa (Príloha č. 1), ktorý obsahuje otázky, na ktoré sa majú počas sledovania filmu zamerať a priebežne doň vpísať odpovede.

Premietanie filmu: (25 min)

Reflexia a diskusia po filme: (18 min)

3. Ako prvé sa spýtajte žiakov na pocity (použite prílohu číslo 2). Vyzvite niekoľkých, aby sa o svoje pocity podeli.
4. Následne ich nechajte, aby si vo dvojiciach porovnali svoje odpovede v liste pozorovateľa (Príloha č.1). Vyzvite niektorú dvojicu, aby prečítali svoje odpovede, prípadne ďalšie, ktoré odpovede doplnia.

Postupne prejdite do diskusie:

- Čo by bolo pre vás najťažšie, keby ste sa ocitli v Tareqovej koži?
- Aké konkrétne udalosti v minulosti viedli ľudí k odchodu zo Slovenska? Kde našli útočisko? Ktoré krajiny im ho poskytli?
- Viete si predstaviť udalosti, ktoré by viedli k tomu, že by sa niekto z nás stal utečencom? Aké? Ako možno takýmto udalostiam predísť?

Na záver hodiny môžete zadať žiakom a žiačkam ešte jednu úlohu (toto nechávame na zváženie pedagóga podľa nastavenia triedy):

Povedzte žiakom a žiačkam, nech si predstavia, že majú konto na Facebooku alebo mobilné číslo na Tareqa a môžu mu poslať správu, sms-ku. Vyzvite ich, aby každý napísal nejakú správu/odkaz pre Tareqa. Na záver poproste tých, ktorí chcú, aby svoju správu prečítali.

LIST POZOROVATEĽA (PRÍLOHA Č. 1)

1. Prečo Tareq odišiel zo Sýrie?
2. Ako sa dostal do Holandska (cez ktoré krajiny cestoval)?
3. Aká bola plavba? Zapište si čo najviac vecí, ktoré Tareq spomína.

PRÍLOHA Č. 2

Z uvedeného zoznamu si vyber jeden alebo viacero z pocitov (emócií, postojov), ktoré u teba prevládali po dopozzeraní filmu. Do pravého stĺpca zdôvodni svoj výber (uveď dôvod, prečo si sa tak cítil/a).

Pocit	Zdôvodnenie
radosť	
smútok	
nádej	
beznádej	
hnev	
chuť pomôcť	
zvedavosť	
zmätok	
obdiv	

NORA SPIEVA PRE SÝRIU

(Els van Driel / Holandsko / 2014 /
20 min. / český dabing)

Film o 10-ročnej Nore a jej rodine, ktorá utiekla kvôli vojne z domova – v Sýrii. Nora žije v utečeneckom tábore v Jordánsku a napriek smútku za domovom sa snaží byť optimistická. Sníva o tom, ako si jedného dňa otvorí umeleckú školu v slobodnej Sýrii.

Cieľová skupina: 10+

Čas: 45 min (z toho film 20 min.)

Pomôcky: počítač, dataprojektor, reproduktory, flipchartová alebo obyčajná tabuľa, fixky alebo kriedy, list pozorovateľa pre každého žiaka (Príloha).

Ciele:

- diskutovať so žiakmi na tému utečencov;
- spoznať príbeh a osud sýrskej utečienkyne;
- spoznať a zadefinovať rozdiel medzi pojmami utečenec a ekonomický migrant.

Postup:

Úvod: (5 min)

1. Na úvod hodiny povedzte žiakom a žiačkam, že budete pozerať dokumentárny film o 10-ročnom dievčati, Nore, ktorá žije v utečeneckom tábore v inej arabskej krajine – Jordánsku.
2. Rozdajte každému list pozorovateľa (Príloha), ktorý obsahuje otázky, na ktoré sa majú počas sledovania filmu zamerať a priebežne doň vpísať odpovede.

Premietanie filmu: (20 min)

Po filme: (10 min)

3. Rozdelte žiakov do trojíc alebo štvoric, v ktorých spolu zosumarizujú odpovede na otázky z listu pozorovateľa.
4. Vyzvite nejakú trojicu/štvoricu, aby predstavila svoje odpovede a nechajte ostatných doplniť informácie, ktoré ešte nezazneli.

Reflexia a diskusia: (10 min)

Po vypracovaní listu pozorovateľa a zosumarizovaní odpovedí, prejdite so žiakmi do voľnej diskusie.

- Ako na vás film pôsobil? Aký pocit vo vás zanechal? (Môžete ich vyzvať, nech pocit vyjadria jedným slovom a tieto pocity budete zapisovať na tabuľu.)
- Prekvapilo vás niečo na hlavnej hrdinke Nore? Ak áno, čo to bolo?
- Dokážete si predstaviť, že by ste museli odísť zo svojho domu a možno nikdy sa už nevrátili?
- Ako by ste sa cítili? Čo by vám najviac chýbalo? V čom by bol život v inej krajine ťažký?

Diskusiu ukončíte vysvetlením rozdielu medzi utečencami a migrantami. Predtým môžete žiakom a žiačkam položiť tieto otázky:

- Poznáte niekoho, kto sa odsťahoval zo Slovenska a žije v inej krajine? Napríklad niekoho z vašej rodiny, priateľov...?
- Viete prečo sa, prípadne jeho/jej rodina, odsťahoval/a?
- Poznate niekoho, kto sa na Slovensko prisťahoval? Myslite si, že sa stretáva s ťažkosťami? Akými? Ako by ste mu alebo jej v tomto mohol pomôcť?

Možné pokračovanie v práci po filme

Ak chcete pracovať s touto témou aj na ďalšej hodine, zadajte žiakom a žiačkam úlohu, aby vyhľadali na internete informácie o utečencoch zo Sýrie, o ktorých budete s nimi diskutovať:

- Kde všade žijú utečenci zo Sýrie (upozornite ich najmä na to, nech vyhľadajú informácie aj o utečencoch v susedných krajinách Sýrie).
- Nech skúsia vyhľadať obrázky, ktoré zobrazujú ako to vyzerá v utečeneckých táboroch a aké sú tam podmienky (v susedných krajinách Sýrie a v krajinách EÚ).

Kto je to utečenec?

Podľa Ženevského dohovoru o právnom postavení utečencov z r. 1951 a Protokolu z r. 1967 pojem „utečenec“ sa vzťahuje na ktorúkoľvek osobu, ktorá sa nachádza mimo svoju vlasť a má oprávnené obavy pred prenasledovaním z dôvodov rasových, náboženských, národnostných, príslušnosti k určitej sociálnej skupine alebo i zastávania určitých politických názorov.

Ekonomický migrant verus utečenec

Ekonomických migrantov motivuje k migrácii hľadanie lepších zárobkových, vzdelávacích a životných príležitostí. Utečenec má prevažne dôvody, ktoré súvisia s nebezpečenstvom, prenasledovaním, vojnovým násilím, nedostatkom ochrany zo strany domovskej krajiny.

(Zdroj: Občianske združenie Liga za ľudské práva)

LIST POZOROVATEĽA (PRÍLOHA)

1. Odkiaľ pochádza Nora a kde teraz žije?
2. Čím chce byť Nora, keď bude veľká?
3. Akú školu si chce Nora otvoriť? Poznačte si čo najviac vecí, ktoré spomína (pre koho..)
4. Za čím je jej smutno?

PLAVBA

Plavba (George Kurian / Nórsko / 2015 / 55 min. / české titulky)

Dokumentárny film zachytávajúci plavbu skupiny sýrskych utečencov do Európy. Cez autentické zábery približuje príbehy troch ľudí, hudobníka Nabíla, novinárky Angely, IT-čkára Ramiho a ich ďalších priateľov. Okrem plavby film zobrazuje ich následný život v Európe a problémy, s ktorými sa stretávajú.

Cieľová skupina: 14+

Čas: 90 min (dve vyučovacie hodiny, z toho film 55 min.)

Pomôcky: počítač, dataprojektor, reproduktory, flipcharťová alebo obyčajná tabuľa, fixky alebo kriedy, list pozorovateľa pre každého žiaka (Príloha č.1).

Ciele:

- diskutovať so žiakmi na tému utečencov;
- spoznať dôvody, ktoré vedú ľudí k úteku zo Sýrie;
- zadefinovať rozdiel medzi utečencom a ekonomickým migrantom.

Postup:

Úvod: (5 min)

1. Na úvod hodiny povedzte žiakom a žiačkam, že budete pracovať s dokumentárnym filmom, ktorý zachytáva cestu utečencov zo Sýrie do Európy.
2. Predstavte a rozdajte im list pozorovateľa (Príloha č. 1), ktorý obsahuje otázky na ktoré sa majú počas sledovania filmu zamerať.

Premietanie filmu: (55 min)

Po filme: (15 min)

3. Vyzvite žiakov a žiačky, aby si poznačili jedno slovo, pocit, ktorý v nich film vyvolal.
4. Rozdelte ich do štvoric, v ktorých spolu zosumarizujú odpovede na prvé dve otázky z listu pozorovateľa.
5. Vyzvite nejakú štvoricu, aby predstavila svoje odpovede a nechajte ostatných doplniť informácie, ktoré ešte nezazneli.

Reflexia a diskusia: (15 min)

- Ako na vás film zapôsobil? Aký pocit vo vás film zanechal?
- Dozvedeli ste sa z filmu nové informácie, ktoré ste predtým nevedeli? Ak áno, ktoré to boli?
- Aký je rozdiel medzi utečencom a ekonomickým migrantom?
- Čo bolo podľa vás najťažšie pre jednotlivých ľudí z filmu odvtedy, čo opustili Turecko a vydali sa na cestu do Európy?
- Aké boli ich očakávania verzus realita v prvých mesiacoch v Európe? S akými hlavnými problémami sa v Európe stretávali?
- Čo to podľa vás znamená pre krajiny, cez ktoré/do ktorých utečenci prichádzajú z pohľadu administratívnej a finančnej záťaže? Kto by sa mal podieľať na tejto záťaži - je to vec daných krajín, ktorú si musia samy zastrešiť alebo by mali pomôcť aj iné krajiny? Ak áno v akom rozsahu?
- Aké historické udalosti viedli ľudí zo Slovenska k odchodu do iných krajín? V akých prípadoch by ste ich nazvali utečenci a v akých prípadoch to boli ekonomickí migranti?
- Kto a ako týmto slovenským utečencom v minulosti pomohol?

Možné pokračovanie v práci po filme

Ak chcete pracovať s touto témou aj na ďalšej hodine zadajte žiakom a žiačkam úlohu, aby vyhľadali na internete informácie o utečencoch zo Sýrie, o ktorých budete s nimi diskutovať:

- rozmiestnenie sýrskych utečencov v susedných krajinách Sýrie
- počet utečencov zo Sýrie, ktorí prišli do EÚ od vypuknutia vojny (v roku 2011) a ktoré z krajín EÚ prijali najväčší podiel
- aké sú podmienky v utečeneckých táboroch v okolitých krajinách Sýrie a v krajinách EÚ.

Pozn.: Môžete im odporučiť web stránky, kde tieto informácie nájdete ako napr. UNHCR, Eurostat.

Kto je to utečenec?

Podľa Ženevského dohovoru o právnom postavení utečencov z r. 1951 a Protokolu z r. 1967 pojem „utečenec“ sa vzťahuje na ktorúkoľvek osobu, ktorá sa nachádza mimo svoju vlasť a má oprávnené obavy pred prenasledovaním z dôvodov rasových, náboženských, národnostných, príslušnosti k určitej sociálnej skupine alebo i zastávania určitých politických názorov.

Ekonomický migrant verzus utečenec

Ekonomických migrantov motivuje k migrácii hľadanie lepších zárobkových, vzdelávacích a životných príležitostí. Utečenec má prevažne dôvody, ktoré súvisia s nebezpečenstvom, prenasledovaním, vojnovým násilím, nedostatkom ochrany zo strany domovskej krajiny.

(Zdroj: Občianske združenie Liga za ľudské práva)

LIST POZOROVATEĽA (PRÍLOHA Č. 1)

1. Aké boli hlavné dôvody úteku hlavných postáv zo Sýrie:

.....
NABÍL (hudobník):

.....
ANGELA (novinárka):

.....
RAMI (IT technik):

2. Akým problémom čelili v Egypte a prečo sa rozhodli odísť do Európy?

.....
NABÍL (hudobník):

.....
ANGELA (novinárka):

.....
RAMI (IT technik):

3. Plavba: Zapište si jednu až dve veci, ktoré vás v tejto časti filmu zaujali.

4. Poznačte si pri každom protagonistovi pocit, ktorý u neho/nej prevládal v čase čakania na azyl v Európe.

.....
NABÍL (hudobník):

.....
ANGELA (novinárka):

.....
RAMI (IT technik):

.....
AFÁF a jej syn MUSTAFA:

STAŤ SA EURÓPANOM

(Hanne Phlypo, Catherine Vuylsteke / Belgicko / 2013 / 60 min. / české titulky)

Traja mladí chlapci v Európe sa snažia žiť život ako každý iný v ich veku. Nie je to ale jednoduché, keďže pochádzajú z Afganistanu, Sýrie a Guinei. Film zobrazuje migráciu na troch osobných príbehoch dospievajúcich mužov v celej jej šírke.

Cieľová skupina: 14+

Čas: 90 min (dve vyučovacie hodiny)

Pomôcky: počítač, dataprojektor, reproduktory, flipcharťová alebo obyčajná tabuľa, fixky alebo kriedy, pracovný list pre každého žiaka (Príloha č.1).

Ciele:

- spoznať dôvody, ktoré vedú ľudí k opusteniu svojej krajiny;
- diskutovať o vlastných životných cieľoch a dokázať ich porovnať so životnými cieľmi migrantov a utečencov.

Postup:

1. Žiakom a žiačkam rozdajte pracovný list a vyzvite ich, aby samostatne vypracovali prvú otázku. Žiaci a žiačky premýšľajú o svojich životných cieľoch (vzdelaní, povolani /zamestnaní, rodine, majetku a pod.).
2. Vyzvite ich, aby vyplnili ďalšie dve otázky – aby sa zamysleli nad tým, čo by viedlo ich k dlhodobému opusteniu svojej krajiny, a nad tým, čo vedie k tomu iných ľudí vo svete.
3. Potom žiakom pustite film a zastavte v čase 14:27 min. (zoznámenie sa so všetkými tromi hrdinami filmu). Vyzvite žiakov, aby doplnili základné informácie o chlapcoch do prvých troch stĺpcov tabuľky v pracovnom liste.
4. Spýtame sa žiakov, kto je autorom slov z úvodu a komu boli určené: „Skôr ako odísť do Európy... by bolo pre teba lepšie držať sa textilu a stať sa krajičiarom...“ Pomocou diskusie ich vedte k zamysleniu sa nad obsahom týchto slov, účelom, situáciou a ich vlastným postojom.
5. Nasleduje projekcia ďalšej časti filmu od 14:27 – 34:00 (po scénu, kedy Saleh v domove pre mládež odmieta jesť a musí odísť od stola).

6. Vyzvite žiakov, aby odhadli ďalší vývoj jednotlivých príbehov chlapcov a svoje návrhy opäť zapísali do pracovného listu.
7. Ak máte k dispozícii viac ako dve vyučovacie hodiny môžeme pustiť zvyšok filmu od 34:00 do konca, v opačnom prípade pustite len posledné 4 minúty filmu od 56:00 (afganskí migranti sa kúpu v mori), z ktorých sa dozvieme, čo sa s hrdinami stalo.
8. Na záver nechajte žiakov a žiačky porovnať skutočné osudy chlapcov s tými, čo si zapísali do svojich pracovných listov.

Reflexia a diskusia k filmu:

- Podarí sa chlapcom podľa vás naplniť svoje sny?
- Ako myslíte, že bude vyzeráť život Saleha s rodičmi?
- Bude sa Fattah pokúšať ďalej ísť za svojim snom o vzdelaní?
- Akú nádej môže mať Mamadou?
- Ako by vyzerali ich životy, keby rezignovali?
- Dokázali by ste sami opakovane mobilizovať svoje sily k ďalším a ďalším pokusom dôjsť k svojmu cieľu?

Skúsenosti z praxe

Aktivitu som testovala so 17 žiakmi z prvého ročníka SŠ (vek 15 rokov). K využitiu aktivity je nutná dobrá príprava, a keďže trvá 90 minút, je vhodné spojiť 2 vyučovacie hodiny za sebou. Aktivitu treba rozplánovať presne podľa jednotlivých bodov. Odporúčam pokúsiť sa harmonogram dodržiavať, lebo v prípade, ak sa zdržíte v diskusii v niektorej časti aktivity, je problém stihnúť ju („spotrebovala“ som obe prestávky). Aktivitu možno lepšie stihnúť, ak nepracujeme s celým filmom. Film je dlhý, najmä v časti medzi 34. minútou a koncom, kedy príbeh vrcholí, je pomerne dlhá pasáž, pri ktorej žiaci strácajú pozornosť, pretože príbeh tu nemá takú dynamiku. Odporúčam film pustiť do 34:00 min. a potom posledných pár minút filmu (od 56:00).

Vo svojich životných cieľoch mali žiaci pomerne jasno a ako svoje dôvody opustenie vlasti videli skôr potrebu cestovať, študovať a spoznávať nových ľudí a krajiny. Až po pozretí príbehu si uvedomili aj iné dôvody - slabá ekonomika, rasizmus, politika, vojnové konflikty. Z diskusie vyplynulo, že sú im tieto problémy vzdialené. Keď mali odhadnúť ďalší vývoj príbehu, niektorí napísali, že nevie (cca 30 %), alebo boli príliš optimistickí. Na moju výzvu, ako by sa dalo hrdinom pomôcť, či by ich prijali vo svojom kolektíve či na akú inštitúciu by sa obrátili, nedokázali reagovať, ale určite ich to viedlo k zamysleniu.

PRACOVNÝ LIST (PRÍLOHA Č. 1)

1. Popremýšľaj aké sú tvoje životné ciele a následne ich zapíš.
2. Aké dôvody by ťa viedli k opusteniu tvojej rodnej krajiny?
3. Napíš dôvody, ktoré vedú ľudí vo svete k opusteniu svojej krajiny.
4. Na základe informácií z filmu postupne vyplň nasledujúce tabuľku:

Chlapec 1 Meno	Vek	Vlast'	Cieľ Ďalší vývoj príbehu
Chlapec 2 Meno	Vek	Vlast'	Cieľ Ďalší vývoj príbehu
Chlapec 3 Meno	Vek	Vlast'	Cieľ Ďalší vývoj príbehu

Metodika bola prevzatá a mierne adaptovaná z materiálov Jeden svet na školách Človek v tísni, Česká republika dostupná na bit.ly/stat-sa-europanom

AJ MY SME TU DOMA

(Marcel Pázman a Medzinárodná organizácia pre migráciu / Slovensko / 2013 / 22 min. / slovenský jazyk)

Slovenský dokument o živote cudzincov na Slovensku zobrazujúci osobné príbehy palestínskeho lekára, kvetinárky z Ukrajiny a podnikateľa z Vietnamu a o tom ako ich vidia Slováci.

Cieľová skupina: 14+

Čas: 45 min (z toho film 22 min.)

Pomôcky: počítač, dataprojektor, reproduktory, flipchartová alebo obyčajná tabuľa, fixky, papier alebo zošit

Ciele:

- spoznať dôvody a motiváciu, ktoré vedú ľudí k migrácii;
- diskutovať so žiakmi, ako môže spoločnosť a jednotlivci prispieť k integrácii cudzincov do spoločnosti.

Postup:

Úvod: (5 min)

1. Na úvod hodiny povedzte žiakom a žiačkam, že budete pracovať s krátkym dokumentárnym filmom o živote cudzincov na Slovensku.
2. Spýtajte sa ich, či poznajú nejakého cudzinca alebo cudzinku, ktorý/á žije v ich okolí? Ak áno, odkiaľ je a čomu sa venuje. Prípadne či poznajú nejakú verejne známu osobu – cudzinca alebo cudzinku.
3. Vyzvite ich, aby odhadli a zapísali si počet cudzincov žijúcich na Slovensku a odkiaľ väčšina z nich pochádza. K týmto údajom sa vrátite po filme.

Premietanie filmu: (22 min)

Diskusia k filmu: (15 min)

- Ako na vás film zapôsobil? Aký pocit vo vás film zanechal?
- Čo vás vo filme prekvapilo?
- Dozvedeli ste sa z filmu nové informácie, ktoré ste predtým nevedeli? Ak áno, ktoré to boli?

Spýtajte sa na ich tipy, ktoré si zapísali pred filmom – k počtu cudzincov na Slovensku a odkiaľ väčšina pochádza. Porovnajte ich s realitou.¹

Pokračujte v diskusii:

- Akým problémom museli hlavní protagonisti po príchode na Slovensko čeliť? S akými problémami sa podľa vás stretávajú cudzinci na Slovensku vo všeobecnosti?
- Aký postoj na základe filmu majú Slováci k cudzincom?
- Aké sú najčastejšie stereotypné názory v našej spoločnosti o cudzincoch?
- V čom môžu byť cudzinci prínosom pre našu spoločnosť? Ako ju môžu obohatiť?²
- Čo môžeme urobiť, aby sme pomohli cudzincom, aby sa tu cítili „ako doma“?

Ďalšie doplňujúce aktivity k filmu nájdete v príručke vydanej Medzinárodnou organizáciou pre migráciu (IOM) dostupnej na bit.ly/sme-tu-doma, z ktorej boli adaptované aj otázky na diskusiu.

POZNÁMKY

- 1 Údaje vo filme sú z roku 2012, podľa štatistického úradu SR v roku 2015 žilo na Slovensku 84 787 cudzincov, ich podiel na celkovej populácii Slovenska predstavuje 1,56 %. Viac ako polovicu (58,4 %) tvoria občania krajín Európskej únie. Zdroj: Štatistický úrad SR – Stav obyvateľstva v SR)
- 2 Pomôžte si aktivitou Dotazník: Mýty alebo pravda zo strany 71 – 74 z publikácie PDCS Výchova k tolerancii hrou (dostupné na internete: <http://pdcs.sk/sk/publikacie/vychova-k-tolerancii-hrou.html>).